

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ФОРМ СУСПІЛЬНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

**АНТОЩЕНКОВА В.В., К.Е.Н.,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

У процесі праці чи впливу на предмети і сили природи люди вступають між собою в організаційно-економічні відносини з приводу розподілу праці, розміщення, спеціалізації, концентрації та кооперації виробництва.

Як зазначив А. Сміт, найбільший прогрес у розвитку продуктивної сили праці є наслідком розподілу праці [1, с. 90]. У результаті суспільного поділу праці виробництво матеріальних благ здійснюється в окремих галузях народного господарства й розподіляється по території країни.

Однією з форм суспільного поділу праці є раціональне розміщення виробництва. Розміщення виробництва – це просторовий розподіл виробництва окремих видів продукції по території країни відповідно до природно-кліматичних умов, соціально-демографічних, політичних умов [2, с. 162-163]. Розміщення характеризує кількісний бік суспільного поділу праці і вказує, які види продукції, в якому розмірі й на яких площах виробляються на тій чи іншій території (в зоні, області, районі, мікрзоні, окремій виробничій одиниці).

Розміщення виробництва органічно поєднане з його спеціалізацією. Спеціалізація – це переважаючий розвиток однієї або декількох галузей у виробництві товарної продукції в окремих господарствах, районах, областях і регіонах.

Учений В. Г. Андрійчук обґрунтовано підкреслює, що спеціалізація це – ефективна форма організації виробництва, яка дає можливість зосередити виробництво певних видів продукції на окремих територіях і підприємствах і одержати завдяки цьому кращих результатів господарської діяльності [3, с. 535].

В умовах ринку І.Я. Петренко та П.І. Чужинов запропонували фундаментальні вимогами ефективного розміщення й спеціалізації, які надзвичайно актуальні і сьогодні [4, с. 488]:

1. Урахування потреб ринку і як наслідок виключення з виробництва нерентабельних видів продукції або їх удосконалення.

2. Повне використання природних та економічних умов, а також трудових ресурсів і навиків населення.

3. Наближення виробництва продукції до місць її споживання.
4. Забезпечення економічної самостійності країни.
5. Урахування міжнародного розподілу праці.
6. Забезпечення поєднання міжрегіонального розподілу праці і самозабезпечення регіонів продовольством і сільськогосподарською сировиною для промисловості.

Спеціалізація супроводжується концентрацією виробництва, яка базується на закономірностях розвитку продуктивних сил, суспільного поділу праці та прискорення науково-технічного прогресу, що в свою чергу впливає на ефективність.

Концентрація виробництва як організаційно-економічна форма суспільного поділу праці проявляється в досягненні певного обсягу чи масштабу спеціалізованих підрозділів загальної кооперації виробництва. Концентрація засобів виробництва й робочої сили в окремому підприємстві здійснюється завдяки процесам нагромадження й формування кількісних пропорцій обміну. Концентрація виробництва здійснюється у двох формах: нагромадження й централізація. Нагромадження забезпечує розширене відтворення й сприяє посиленню концентрації виробництва. Централізація виробництва – це збільшення його розмірів шляхом об'єднання кількох господарств в одне й установалення єдиного керівництва. Концентрація сільського господарства є об'єктивною закономірністю розвитку й сприяє підвищенню ефективності економічних відносин [5, с. 246-247].

Кооперація – це форма організації праці, при якій відповідна частина працівників, підрозділів, виробництв та підприємств добровільно об'єднуються для досягнення спільної виробничої мети в тій чи іншій сфері економічної діяльності на основі наявних в їх власності виробничих і фінансових ресурсів, самодіяльності та самоуправління

Кооперація відображає відносини зв'язку окремих виробників, їх обміну різними видами діяльності та продукцією. Там, де існує спеціалізація, має бути й кооперація. Ці організаційно-економічні форми взаємопов'язані й зумовлюють одна одну, перетворюють процес виробництва на суспільну комбінацію праці. Залежно від рівня суспільного поділу праці й пануючої форми економічних відносин кооперація виробників набуває тієї чи іншої конкретної форми. На одиночному рівні, тобто на рівні окремих складних виробництв, кооперація має характер сталих прямих зв'язків між підрозділами підприємства. Кооперативні зв'язки між підприємствами здебільш

набувають форми товарних потоків, коли на основі ринкових розрахунків здійснюється обмін продукцією. Залежно від різновидів спеціалізації формуються і її певні ознаки її кооперації.

Розміщення, спеціалізація, концентрація та кооперація виробництва в першу чергу залежать від рівня розвитку продуктивних сил. Чим вищий рівень їх розвитку, тим більше розділена, спеціалізована, сконцентрована та скооперована праця й тим ефективніші економічні відносини між окремими галузями й виробництвами, які становлять фундамент суспільного життя.

Література.

1. Смит А. Исследования о причинах и природе богатства народов / А.Смит / Пер. П.А. Бибииков. Т.1. – СПб: Типография И.И. Глазунова, 1866. – 496с.

2. Минаков И.А. Экономика сельского хозяйства / И. А. Минаков, Л.А. Сабетова, Н.И. Куликов; ред. И.А. Минаков. – М.: Колос, 2000. – 328 с.

3. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу / В.Г. Андрійчук // КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.

4. Петренко И.Я. Экономика сельскохозяйственного производства / И.Я. Петренко, П.И. Чужинев. – Алма-Ата: Кайнар, 1992, – 560 с.

5. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства / В. І. Мацибора. – К.: Вища шк., 1994. – 415 с.

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

***БАТИР Ю.Г., К.Е.Н., ДОЦЕНТ, ПІПЕНКО М.А., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА ЗООВЕТЕРИНАРНА АКАДЕМІЯ***

Інвестиції необхідно здійснювати так, щоб віддача від останньої витраченої на інвестиції грошової одиниці була однаковою за всіма інвестиційними програмами. Не сприяє активізації інвестиційної діяльності підприємств також і існуючий порядок відшкодування витрат на модернізацію устаткування. Витрати на ці цілі можуть